

**CONTRIBUȚIA ÎNTREPRINDERILOR MICI
ȘI MIJLOCII DIN REPUBLICA MOLDOVA
PE CLASE DE MĂRIME LA
REALIZAREA PRINCIPALILOR
INDICATORI ECONOMICI ȘI FINANCIARI
ÎN PERIOADA 2015-2020**

Lidia MAIER

cercetător științific,

Institutul Național de Cercetări Economice,

Republica Moldova

heart1961@mail.ru

Abstract

In the context of the negative effects of the Coronavirus pandemic on the economy, SMEs are one of the main vectors of economic recovery. The analysis of the main economic and financial indicators is important because it helps to make estimates for the next period and to implement effective policies both for the development of the sector in general, but also to support SMEs to adapt and go through the created economic crisis. This article presents the analysis of the main economic and financial indicators of SMEs by size classes, including innovative SMEs. The analysis was performed based on data from the National Bureau of Statistics and includes the period 2015-2020. As a result of the analysis, it was found, that in 2020 the economic and financial indicators of SMEs, as expected in the crisis situation, decreased significantly and only SMEs, which have carried out innovation activities have tried to stay afloat, recording a higher turnover than in the previous period 2017-2018.

Key words: *small and medium enterprises, size classes, sales revenue, financial result, innovative SMEs, Republic of Moldova.*

JEL Classification: O11, O30, O31, O32

Articolul a fost elaborat în cadrul Proiectului aplicativ din cadrul concursului "Program de stat" (2020-2023): 20.80009.0807.38 „Evaluarea multidimensională și dezvoltarea ecosistemului antreprenorial la nivel național și regional în vederea impulsivării sectorului IMM în Republica Moldova”, înregistrat în Registrul de stat al proiectelor din domeniul științei și inovării din Republica Moldova.

Introducere

Sectorul întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) este foarte important pentru dezvoltarea economiei naționale, iar în timp de criză acesta este principalul pilon pentru relansarea economică a țării. Monitorizarea indicatorilor principali ai dezvoltării IMM-urilor, în special, evaluarea indicatorilor economici și financiari, inclusiv în perioada de criză a ultimilor ani, este mai importantă ca niciodată, deoarece permite de a identifica părțile forte și părțile slabe ale IMM-urilor, de a argumenta direcțiile principale și măsurile de susținere de stat a acestora.

Din perspectiva situațiilor imprevizibile, provocate de pandemia de Coronavirus, cunoașterea evoluției acestor indicatori ajută la conceperea de politici, care să susțină IMM-urile de a se adapta și trece prin criza economică creată. În acest context autorul a analizat evoluția indicatorilor economici și financiari ai IMM-urilor pe clase de mărime, inclusiv ai IMM-urilor inovatoare atât în anii pandemiei, cât și începând cu a.2015 și a obținut următoarele rezultate.

Date generale despre IMM-uri

În Republica Moldova în a.2020 IMM-urile au constituit 98,6% în totalul agenților economici.

Din numărul total al IMM-urilor 86,6% au fost întreprinderi micro, 11,0% - întreprinderi mici și 2,4% - întreprinderi mijlocii. Față de a.2019 ponderea IMM-urilor în totalul agenților economici din țară a rămas neschimbată, o creștere ușoară înregistrându-se doar în clasa întreprinderilor micro (+0,7 p.p.) în principal din contul descreșterii nesemnificative a numărului de întreprinderi mici (-0,6 p.p.) și mijlocii (-0,1 p.p.). Totodată, peste o jumătate (60,1%) din toți salariații din țară activează în cadrul IMM-urilor. Din aceștia 36,0% activează în cadrul întreprinderilor mici; 32,6% - în

cadrul întreprinderilor micro și 31,4% - în cadrul întreprinderilor mijlocii. În plus, din numărul total de IMM-uri 46,4% au obținut profit în a.2020, iar 41,9% - au suportat pierderi.

Venituri din vânzări. În a.2020 veniturile din vânzări, înregistrate de IMM-urile din Republica Moldova, au constituit 150112,07 mil.lei, ceea ce reprezintă 39,3% din totalul veniturilor din vânzări înregistrate de întreprinderile autohtone.

Volumul veniturilor din vânzări în a.2020 în raport cu a.2019 s-a diminuat cu 7234,53 mil.lei. În perioada 2015-2019 evoluția veniturilor din vânzări ale IMM-urilor a posedat o traiectorie ascendentă, majorându-se de la 119 398,8 mil.lei până la 157 346,08 mil.lei sau cu 37 947,80 mil.lei (31,8%). Doar anul 2020 a fost marcat de reducerea indicatorului respectiv cu 4,6% (Fig.1).

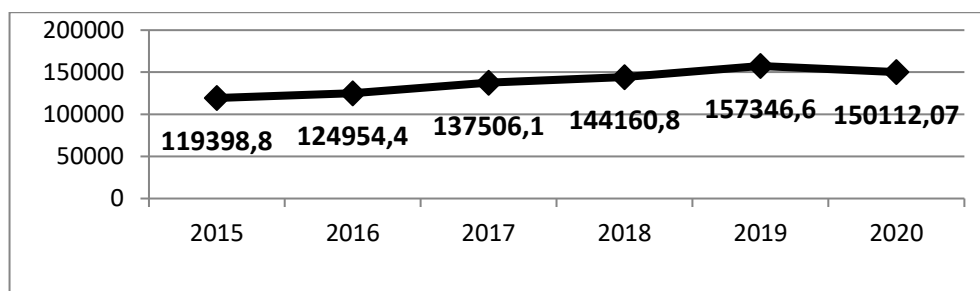

Figura 1. Evoluția volumului veniturilor din vânzări ale IMM-urilor, anii 2015-2019, mil.lei

Sursa: elaborată de autor în baza datelor BNS

Pondere veniturilor din vânzări, înregistrate de IMM-uri în total venituri din vânzări ale întreprinderilor autohtone în a.2020 a constituit 39,3%, fiind în descreștere față de a.2019 cu 0,2 p.p.

În perioada anilor 2015-2020 evoluția ponderii veniturilor din vânzări ale IMM-urilor în total venituri a posedat tendințe anuale diferite, micșorându-se de la 42,3% până la 41,5% în a.2016 cu menținerea acestei valori și în a.2017, după care, următoarea perioadă fiind marcată de diminuarea ponderii veniturilor din vânzări ale IMM-urilor în total venituri din nou cu 2,2 p.p. (Fig.2).

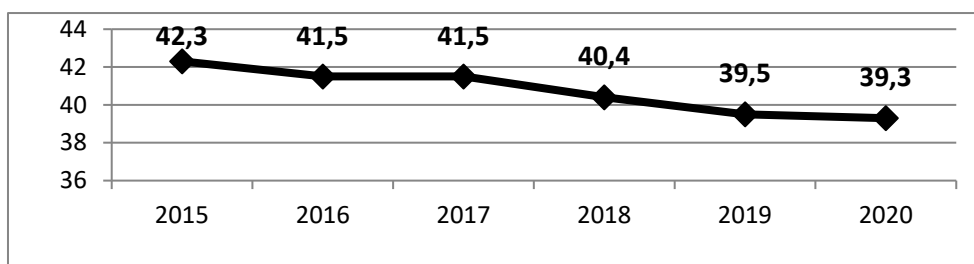

Figura 2. Evoluția ponderii veniturilor din vânzări, înregistrate de IMM-uri, anii 2015-2020, %

Sursa: elaborată de autor în baza datelor BNS.

Ritmul anual de creștere a veniturilor din vânzări ale IMM-urilor în a.2020 a constituit 95,4%, diminuându-se semnificativ față de a.2019 cu 13,7 p.p. Evoluția acestui indicator în perioada anilor 2015-2020 a arătat valori diferite: în anii 2015-2016 ritmul anual de creștere a veniturilor din vânzări ale IMM-urilor a posedat o traiectorie descendentă - de la 143,0% la 104,7% (-38,3 p.p.); în a.2017 ritmul anual de creștere a veniturilor din vânzări ale IMM-urilor s-a majorat ușor cu 5,3 p.p., iar în a.2018 a coborât din nou până la nivelul de 104,8%, având evoluție pozitivă în a.2019 (+4,3%). În a.2020 indicatorul se diminuează din nou, fiind mai mic de 100% (Fig.3).

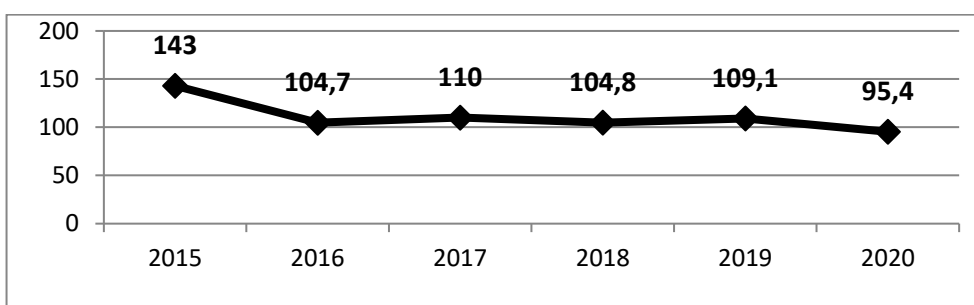

Figura 3. Evoluția ritmului anual de creștere a veniturilor din vânzări, înregistrate de IMM-uri, anii 2015-2020, %

Sursa: elaborată de autor în baza datelor BNS.

Din perspectiva repartizării volumului veniturilor din vânzări ale IMM-urilor pe clase de mărimi ale întreprinderilor e de menționat, că în

a.2020 cele mai mari volume au fost acumulate de întreprinderile mici, constituind 40,7% din întreg volumul de vânzări ale IMM-urilor sau 61 124,65 milioane lei.

Evoluția indicatorului respectiv în perioada 2015-2019 posedă o traiectorie ascendentă, majorându-se anual treptat de la 48 356,5 mil.lei până la 63 515,67 mil.lei, doar a.2020 este marcat de reducerea indicatorului respectiv cu 3,8% față de a.2019.

Veniturile din vânzări ale întreprinderilor mijlocii în a.2020 au constituit 32,2% din totalul veniturilor din vânzări ale IMM-urilor sau 50432,6 milioane lei.

Evoluția indicatorului în perioada anilor 2015-2017 a posedat o traiectorie ascendentă, majorându-se anual de la 39 558,5 mil.lei până la 45 237,0 mil.lei. În a.2018 veniturile din vânzări ale întreprinderilor mijlocii s-au diminuat ușor cu 498,2 mil.lei sau cu 1,1%, după care în a.2019 au crescut din nou cu 12,7% sau cu 5 694,6 mil.lei. Anul 2020 este marcat de diminuarea indicatorului respectiv cu 2127,93 mil.lei sau cu 4,2%.

Volumul veniturilor din vânzări ale întreprinderilor micro în a.2020 a constituit 40682,75 milioane lei sau 27,1% din totalul volumului veniturilor din vânzări ale IMM-urilor. Comparativ cu a.2019 volumul veniturilor din vânzări ale întreprinderilor micro s-au majorat cu 4 507,88 mil.lei sau cu 11,6%. Evoluția indicatorului în perioada anilor 2015-2019 posedă o traiectorie ascendentă, majorându-se treptat de la 31 483,8 mil.lei până la 43 398,28 mil.lei sau cu 37,8%. Anul 2020 a fost marcat de diminuarea indicatorului cu 2715,53 mil.lei sau cu 6,3% față de a.2019.

Rezultatul financiar până la impozitare

În a.2020 *rezultatul financiar până la impozitare*, înregistrat de IMM-uri a constituit 9050,91 mil.lei, sau 48,8% din totalul rezultatului financiar de până la impozitare, înregistrat de către întreprinderile autohtone din țară. Evoluția indicatorului în perioada 2015-2019 a fost, în general, ascendentă, cea mai mare creștere înregistrându-se în anii 2016 și 2017 (202,4% și 179,8%, respectiv). Anul 2020 este marcat de diminuarea indicatorului cu 3335,36 mil.lei sau cu 26,9% față de a.2019 (Fig.4).

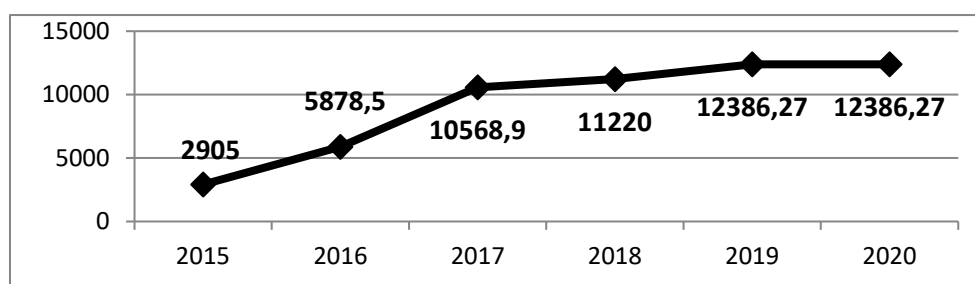

Figura 4. Evoluția rezultatului financiar până la impozitare, înregistrat de IMM-uri, anii 2015-2020, mil. lei

Sursa: elaborată de autor în baza datelor BNS

Ponderele rezultatului financiar până la impozitare al IMM-urilor în totalul rezultatului financiar până la impozitare al întreprinderilor autohtone în a.2020 a constituit 48,8%. Evoluția indicatorului în perioada 2015-2019 arată variații semnificative: în anii 2015-2016 acesta s-a diminuat semnificativ de la 84,1% până la 39,1% sau cu 45,0 p.p. Din a.2016 până în a.2018 indicatorul a crescut treptat de la 39,1% până la 48,6%, diminuându-se ușor în a.2019. Anul 2020 este marcat de creșterea ușoară a indicatorului respectiv cu 1,6 p.p. față de a.2019 (Fig.5).

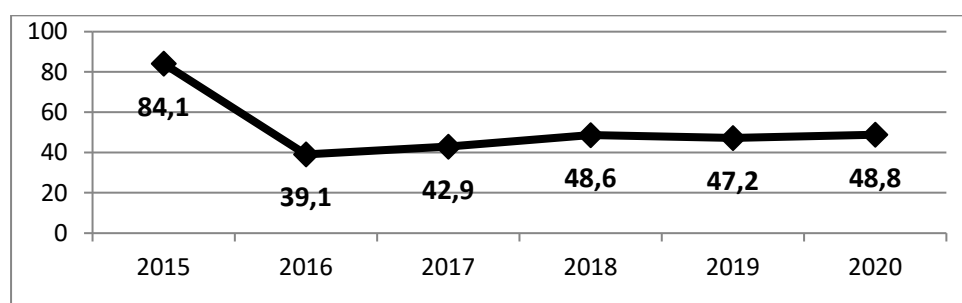

Figura 5. Evoluția ponderii rezultatului financiar până la impozitare al IMM-urilor în totalul rezultatului financiar până la impozitare al întreprinderilor autohtone, 2015-2020, %

Sursa: elaborată de autor în baza datelor BNS

Analiza rezultatului financiar până la impozitare, înregistrat de IMM-uri pe clase de mărimi în a.2020 arată, că valoarea cea mai înaltă a rezultatului

financiar până la impozitare a fost înregistrată de întreprinderile de talie mică, constituind 3761,53 mil.lei, fiind cu 1579,92 mil.lei mai mic, decât în a.2019. Evoluția indicatorului pentru întreprinderile mici în perioada 2015-2019 este, în general, ascendentă, crescând de la 1631,4 mil.lei până la 5 341,45 mil.lei. Cea mai mare creștere s-a înregistrat în a.2017, sporind de la 2229,9 mil.lei până la 3811,5 mil.lei sau cu 70,9%. Anul 2020 a fost marcat de diminuarea indicatorului respectiv cu aproximativ 3,0% față de a.2019. Ponderea rezultatului financiar până la impozitare, înregistrat de întreprinderile mici în totalul rezultatului financiar de până la impozitare, înregistrat de IMM-uri în a.2020 a constituit 41,5%.

Rezultatul financiar până la impozitare, înregistrat de întreprinderile mijlocii în a.2020 a constituit 2830,72 mil.lei sau 31,3% în totalul rezultatului financiar de până la impozitare, înregistrat de IMM-uri, fiind cu 742,25 mil.lei mai mic decât în a.2019. Evoluția indicatorului în perioada 2015-2019 a fost pozitivă, majorându-se treptat și semnificativ de la 1195,4 mil.lei până la 3572,97 mil.lei, sau de aproximativ 3 ori. Cea mai mare creștere a indicatorului s-a înregistrat în a.2017, acesta majorându-se de la 2101,3 mil.lei până la 3323,0 mil.lei sau cu 58,1%. Anul 2020 a fost marcat de diminuarea indicatorului cu 20,7%. Ponderea rezultatului financiar până la impozitare, înregistrat de întreprinderile de talie mijlocie în totalul rezultatului financiar până la impozitare, înregistrat de IMM-uri în a.2020 a constituit 31,3%.

Întreprinderile micro au înregistrat în a.2020 cel mai mic rezultat financiar până la impozitare în valoare de 3458,66 mil.lei, fiind mai mic decât în a.2019 cu 1013,19 mil.lei. Evoluția indicatorului în perioada 2015-2020 arată valori diferite cu variații anuale semnificative: din a.2015 până în a.2017 indicatorul a crescut semnificativ de la 78,2 mil.lei până la 3434,4 mil.lei sau de aproximativ 44 de ori; în a.2018 rezultatul financiar până la impozitare al întreprinderilor micro s-a diminuat ușor cu 295,2 mil.lei, iar în a.2019 – a crescut cu 332,65 mil.lei (10,6%). Anul 2020 a fost marcat de diminuarea indicatorului respectiv cu 29,2%. Ponderea rezultatului financiar până la impozitare, înregistrat de întreprinderile micro în totalul rezultatului financiar până la impozitare, înregistrat de IMM-uri în a.2020 a constituit 27,2%.

Indicatori economici ai IMM-urilor, rezultați din activități de inovare

Metodologia cercetării.

Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova în a.2017 pentru prima dată a realizat cercetarea statistică a întreprinderilor cu referire la activitatea lor de inovare în perioada 2015-2016. Cercetarea statistică a fost realizată conform recomandărilor Eurostat, fiind armonizată cu „Ancheta Comunitară privind Inovarea”, care se desfășoară în toate statele membre ale Uniunii Europene cât și în cele candidate, pe baza chestionarului statistic comunitar. Aceasta conține informații referitoare la activitățile inovative ale întreprinderilor, necesare pentru măsurarea economică a inovării, pentru evaluarea obiectivelor acesteia și pentru aprecierea rezultatelor obținute în urma inovării. Asemenea cercetări se realizează odată la doi ani, astfel că ulterior, în anii 2019 și 2021 au fost realizate următoarele etape ale cercetării statistice privind activitatea de inovare a întreprinderilor pentru perioadele 2017-2018 și 2019-2020. E de menționat, că eșantionul întreprinderilor, incluse în cercetarea BNS în perioada 2019-2020 a fost format din 3557 de întreprinderi, fiind mai mare decât în perioada 2017-2018 cu 231 de unități. În cercetare nu au fost incluse întreprinderile micro cu numărul de salariați de până la 10 persoane și a cuprins doar domeniul Industrie și Servicii. În perioada 2019-2020 numărul întreprinderilor inovatoare a constituit 448 unități din întreg eșantionul cercetat. Numărul IMM-urilor inovatoare a constituit 389 de unități, sau 86,8% din totalul agenților economici, care au realizat activități de inovare. În numărul total de IMM-uri inovatoare 65,6% au fost întreprinderi mici inovatoare și 34,4% - întreprinderi mijlocii inovatoare.

Din datele cu referire la indicatorii economici și financiari, prezentate de BNS, pentru IMM-uri a fost posibilă doar analiza indicatorului Cifra de afaceri, înregistrată de IMM-urile, care au desfășurat activități de inovare în perioada 2015-2020.

Cifra de afaceri aferentă produselor noi, înregistrată de IMM-urile inovatoare în perioada 2019-2020 a constituit 2325,1 mil.lei. În comparație cu perioada precedentă (2017-2018) cifra de afaceri a IMM-urilor inovatoare s-a majorat cu 580,9 mil.lei sau cu 33,3% (Anexa 9; Fig.6).

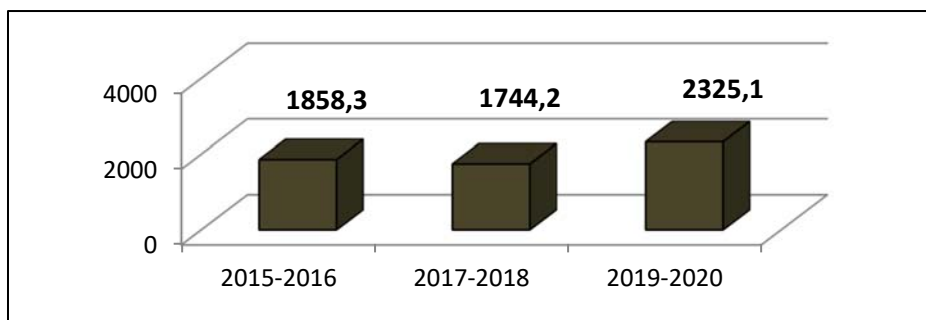

Figura 6. Cifra de afaceri aferentă produselor noi, înregistrată de IMM-urile inovatoare, mil. lei

Sursa: elaborată de autor în baza datelor BNS

Ponderea cifrei de afaceri a IMM-urilor inovatoare în totalul cifrei de afaceri a întreprinderilor inovatoare din țară în perioada analizată a constituit 59,6%, majorându-se cu +7,8 p.p. față de perioada 2017-2018.

Analiza cifrei de afaceri a IMM-urilor inovatoare pe domenii de activitate (Fig.7) arată, că în domeniul Industriei cifra de afaceri aferentă produselor noi, obținută de IMM-uri este mai mare și constituie 1315,0 mil. lei, totodată, aceasta fiind mai mare cu 196,9 mil. lei sau cu 17,6% decât în perioada 2017-2018. În domeniul Serviciilor cifra de afaceri a IMM-urilor inovatoare a constituit 1010,1 mil. lei, fiind mai mare cu 384,0 mil. lei sau cu 61,3% decât în perioada 2017-2018.

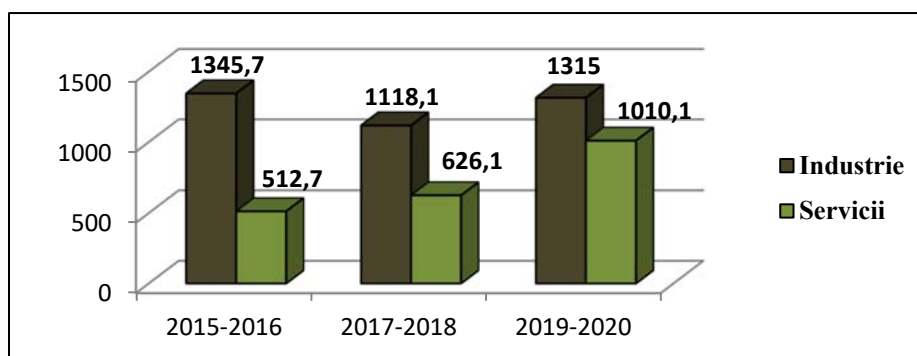

Figura 7. Cifra de afaceri a IMM-urilor inovatoare pe domenii de activitate în perioada 2015-2020, mil. lei.

Sursa: elaborată de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică

Analiza cifrei de afaceri a IMM-urilor inovatoare *pe clase de mărimi* (Tabelul 1) arată, că cel mai mare volum a cifrei de afaceri a fost înregistrat de întreprinderile mijlocii inovatoare, constituind 1859,6 mil.lei. În comparație cu perioada precedentă cifra de afaceri a întreprinderilor mijlocii inovatoare a crescut cu 698,3 mil.lei sau cu 60,1%. Ponderea cifrei de afaceri a întreprinderilor mijlocii în totalul cifrei de afaceri a IMM-urilor inovatoare a constituit 80,0%, acest indicator majorându-se cu 13,4 p.p. față de perioada 2017-2018. Pe domenii de activitate cifra de afaceri a întreprinderilor mijlocii inovatoare s-a repartizat în felul următor: în domeniul Industriei aceasta a fost mai mare și a constituit 1105,8 mil.lei, fiind cu 267,3 mil.lei mai mare decât în perioada precedentă; în domeniul Servicii – 753,8 mil.lei, fiind cu 430,7 mil.lei mai mare decât în perioada 2017-2018.

Tabelul 1. Cifra de afaceri a întreprinderilor mijlocii inovatoare total și pe domenii de activitate în perioada 2019-2020, mil.lei

	2015- 2016	2017- 2018	2019- 2020	+/-
Total	1 083,5	1161,6	1859,6	+698,3
Ponderea în totalul cifrei de afaceri a IMM-urilor inovatoare	58,3	66,6	80,0	+13,4
Industrie	970,5	838,5	1105,8	+267,3
Servicii	113	323,1	753,8	+430,7

Sursa: elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică

Cifra de afaceri a întreprinderilor mici inovatoare în perioada 2019-2020 (Tabelul 2) a constituit 465,5 mil.lei, diminuându-se față de perioada 2017-2018 cu 117,1 mil.lei sau cu 20,1%. Ponderea cifrei de afaceri a întreprinderilor mici în totalul cifrei de afaceri a IMM-urilor inovatoare a constituit 20,0%, acest indicator diminuându-se față de perioada 2017-2018 cu -13,4 p.p. Pe domenii de activitate cifra de afaceri a întreprinderilor mici inovatoare s-a repartizat în felul următor: în domeniul Industriei aceasta a fost mai mică și a constituit 209,2 mil.lei, fiind mai mică cu -70,4 mil.lei decât în perioada 2017-2018; în domeniul Servicii – 256,3 mil.lei, fiind mai mică față de perioada precedentă cu -46,7 mil.lei.

Tabelul 2. Cifra de afaceri a întreprinderilor mici inovatoare total și pe domenii de activitate în perioada 2019-2020, mil.lei

	2015- 2016	2017- 2018	2019- 2020	+/-
Total	774,8	582,6	465,5	-117,1
Ponderea în totalul cifrei de afaceri a IMM-urilor inovatoare	41,7	33,4	20,0	-13,4
Industrie	375,2	279,6	209,2	-70,4
Servicii	399,7	303,0	256,3	-46,7

Sursa: elaborat de autor în baza datelor Biroului Național de Statistică

Rezultate principale

În rezultatul analizei efectuate, s-a constatat, că în anul 2020 indicatorii economico-financiari ai IMM-urilor, așa cum era de așteptat în situația actuală de criză, au scăzut semnificativ și doar IMM-urile, care au realizat activități de inovare au încercat să se mențină pe linia de plutire, înregistrând o cifră de afaceri mai mare decât în perioada precedentă 2017-2018.

Astfel, anul 2020 a fost marcat de reducerea cu 4,6% a veniturilor din vânzări, înregistrate de IMM-urile din Republica Moldova. S-au diminuat, de asemenea, ponderea veniturilor din vânzări, înregistrate de IMM-uri în total venituri din vânzări ale întreprinderilor autohtone (cu 2,2 p.p.) și ritmul anual de creștere a veniturilor din vânzări ale IMM-urilor (cu 13,7 p.p.).

Din perspectiva repartizării volumului veniturilor din vânzări ale IMM-urilor pe clase de mărimi ale întreprinderilor e de menționat, că în a.2020 cele mai mari volume au fost acumulate de întreprinderile mici, însă față de a.2019 acestea s-au diminuat cu 3,8%. Veniturile din vânzări ale întreprinderilor mijlocii, de asemenea, s-au diminuat cu 4,2%, iar a celor micro - cu 6,3%.

Anul 2020 este marcat și de diminuarea rezultatului financiar până la impozitare, înregistrat de IMM-uri (cu 26,9%), iar ponderea rezultatului financiar până la impozitare al IMM-urilor în totalul rezultatului financiar până la impozitare al întreprinderilor autohtone a crescut ușor cu 1,6 p.p. față de a.2019.

Analiza rezultatului financiar până la impozitare, înregistrat de IMM-uri pe clase de mărimi în a.2020 arată, că valoarea cea mai înaltă a rezultatului

financiar până la impozitare a fost înregistrată de întreprinderile de talie mică, însă acest indicator s-a diminuat cu 3,0% față de a.2019. Cu 20,7% s-a diminuat și rezultatul financiar până la impozitare al întreprinderilor mijlocii și cu 29,2% - cel al întreprinderilor micro.

Vorbind de activitatea de inovare a IMM-urilor din Republica Moldova e de menționat, că aceasta rămâne a fi mai mult decât modestă. Totuși, deși numărul de IMM-uri inovatoare s-a diminuat în perioada analizată, cifra de afaceri a acestora a crescut cu 33,3%, chiar în pofida faptului, că IMM-urile au activat în situație imprevizibilă, de criză. S-a majorat, de asemenea, și ponderea cifrei de afaceri a IMM-urilor inovatoare în totalul cifrei de afaceri a întreprinderilor inovatoare. Pe domenii de activitate cifra de afaceri a IMM-urilor a crescut atât în domeniul Industrie, cât și în Servicii. Totodată pe clase de mărimi a crescut doar cifra de afaceri a întreprinderilor mijlocii, iar cifra de afaceri a întreprinderilor mici s-a diminuat.

Referințe bibliografice

- [1]. Biroul Național de Statistică. Comunicate de presă. 2018. *Activitatea de inovare a întreprinderilor în Republica Moldova în anii 2015-2016.* On-line: <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=%20168&id=5882#idc=205&>
- [2]. Biroul Național de Statistică. Comunicate de presă. 2019. *Rezultatele activității de inovare a întreprinderilor în Republica Moldova în anii 2017-2018.* On-line: <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6541>
- [3]. Biroul Național de Statistică. Comunicate de presă. 2021. *Rezultatele activității de inovare a întreprinderilor în Republica Moldova în anii 2019-2020.* On-line: <https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&id=6755&idc=622>
- [4]. Biroul Național de Statistică. Statistica economică. Surse de date administrative. Activitatea și poziția financiară a agenților economici după mărime și activități economice, 2015-2020. On-line: https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica_24%20ANT_ANT030/ANT030060.px/?rxid=9a62a0d7-86c4-45da-b7e4-fecc26003802